

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 21 Μαΐου 2013, 7:30 - 10:00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 35)

<p>(α) Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἴπερ γε ἂ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. /</p>	5
<p>Ἄλλ' ἄρα, ὦ Ἴππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσσεσθαι, ἀλλ' οἴαπερ ἢ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; /</p>	6
<p>τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνη ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἢ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.</p> <p style="text-align: right;">Πλάτωνος Πρωταγόρας Γ'</p>	6
Σύνολο	17

(β) [...] κοινή γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἴδια τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται./	7
ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιστοιχεῖται./	6
οὐς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους.	5
Θουκυδίδου Ἱστορίαι Β' 43	18

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(μονάδες 20)

Φαρνάβαζος δὲ καὶ οἱ <u>πρέσβεις</u> τῆς Φρυγίας ἐν Γορδείῳ ὄντες <u>τὸν χειμῶνα</u> τὰ περὶ τὸ Βυζάντιον πεπραγμένα ἤκουσαν.	3
<u>ἀρχομένου</u> δὲ τοῦ ἔαρος πορευομένοις αὐτοῖς παρὰ βασιλέα ἀπήντησαν καταβαίνοντες οἱ τε Λακεδαιμονίων πρέσβεις καὶ οἱ ἄλλοι ἄγγελοι,	3
καὶ ἔλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι ὧν δέονται πάντων πεπραγότες εἶεν παρὰ βασιλέως,	2
καὶ Κύρος, ἄρξων πάντων τῶν ἐπὶ θαλάττῃ, ἐπιστολὴν ἔφερε τοῖς κάτω πᾶσι <u>τὸ βασίλειον</u> σφράγισμα <u>ἔχουσαν</u> , ἐν ᾗ ἐνήν καὶ τάδε·	3
Καταπέμπω Κύρον κάρανον τῶν εἰς Καστωλὸν ἀθροισομένων.	2

ταῦτ' οὖν ἀκούοντες οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, καὶ ἐπειδὴ Κύρον εἶδον,	2
ἐβούλοντο μὲν μάλιστα παρὰ βασιλέα <u>ἀναβῆναι</u> , εἰ δὲ μὴ, οἴκαδε ἀπελθεῖν.	2
Κῦρος δὲ Φαρναβάζω εἶπεν ἢ παραδοῦναι τοὺς πρέσβεις <u>ἑαυτῷ</u> ἢ μὴ <u>οἴκαδέ</u> πω ἀποπέμψαι.	3
Ξενοφῶντος Ἑλληνικά Α' 4,2-5 (ελαφρά διασκευή)	
<u>Λεξιλόγιο</u>	
πεπραγότες ἀντί πεπραχότες	
οἱ κάτω πάντες= αὐτοὶ που κατοικοῦν στα παράλια	
κάρανος=αρχηγός, κύριος	
Σύνολο	20

Μετάφραση

Ο Φαρνάβαζος και οι πρέσβεις της Φρυγίας, ενώ βρίσκονταν/περνούσαν τον χειμώνα στο Γόρδιο, έμαθαν/ πληροφορήθηκαν/ άκουσαν όσα είχαν γίνει στο Βυζάντιο. Καθώς λοιπόν άρχιζε η άνοιξη, ενώ αυτοί πήγαιναν στον βασιλιά τούς συνάντησαν κατεβαίνοντας και οι πρέσβεις των Λακεδαιμονίων και οι άλλοι αγγελιαφόροι/ οι πρέσβεις των Λακεδαιμονίων και οι άλλοι αγγελιαφόροι συνάντησαν αυτούς που πορεύονταν στο βασιλιά και έλεγαν ότι οι Λακεδαιμόνιοι είχαν πετύχει από τον βασιλιά όλα όσα ζήτησαν/ έχουν εξασφαλίσει από το βασιλιά όλα όσα χρειάζονταν/ ζήτησαν. Και ο Κύρος για να ηγηθεί όλων των παραλίων (περιοχών)/των παραθαλάσσιων περιοχών/ σε όλα τα παράλια μετέφερε επιστολή/γράμμα σε όλους αυτούς που κατοικούσαν στα παράλια, η οποία είχε τη βασιλική σφραγίδα στην οποία περιλαμβάνονταν και τα ακόλουθα. Στέλλω τον Κύρο ως αρχηγό αυτών που συγκεντρώνονταν/συγκεντρώνονται/συγκεντρώθηκαν στην Καστωλό. Οι πρέσβεις των Αθηναίων λοιπόν ακούγοντας αυτά και αφού είδαν τον Κύρο, ήθελαν πάρα πολύ/ είχαν έντονη επιθυμία να ανεβούν (και να επισκεφτούν) τον βασιλιά ειδικά/ διαφορετικά/ αλλιώς να επιστρέψουν στην πατρίδα. Ο Κύρος όμως είπε στον Φαρνάβαζο ή να του παραδώσει τους πρέσβεις ή να μην τους στείλει ακόμη πίσω στην πατρίδα.

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 10)

Καίτοι πῶς οὐ χρῆ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας, ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν, ὡς ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστίν, ἡμῶν δὲ τινὲς εἰσὶν οἱ λυμαινόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; Ὅ δὲ πάντων καταγελαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χεῖριστα τυγχάνομεν διαφυλάττοντες.

Ἰσοκράτους *Πανηγυρικός* 175-176

Αφαιρούνται:

(α) 0, 25 μονάδες για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου, πνεύματος ή υπογεγραμμένης

(β) 0,5 για κάθε άλλο λάθος

(γ) σε περίπτωση που συνδυάζονται οι περιπτώσεις (α) και (β) αφαιρούνται 0,5 μονάδες

(δ) το επαναλαμβανόμενο λάθος αξιολογείται μόνο **μία** φορά.

Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο

(Μονάδες 20)

1. α. ἔλεγον

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού της υποτακτικής και προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή.

ἔλεγον: **εἶπης, εἶπέ**

(0,5 X 2=1)

β. ἔφερε

Να γράψετε τη μετοχή μέλλοντα και παρακειμένου στην ίδια φωνή, στην ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους.

ἔφερε: **οἴσων, ἐνηνοχῶς**

(0,5 X 2=1)

γ. καταπέμπω

Να γράψετε το β' πρόσωπο πληθυντικού της οριστικής και υποτακτικής αορίστου στην ίδια φωνή.

καταπέμπω: **κατεπέμψατε, καταπέμψητε**

(0,5 X 2=1)

δ. εἶδον

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού της οριστικής ενεστώτα και παρατατικού στην ίδια φωνή.

εἶδον: ὀρώσι(ν), ἑώρων (0,5 X 2=1)

ε. ἐβούλοντο

Να γράψετε το γ' πρόσωπο ενικού υποτακτικής και ευκτικής ενεστώτα.

ἐβούλοντο: βούληται, βούλοιο (0,5 X 2=1)

στ. παραδοῦναι

Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον ενεστώτα και τον μέλλοντα στην ίδια φωνή.

παραδοῦναι: παραδιδόναι, παραδώσειν (0,5 X 2=1)

2.α. μάλιστα

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς του επιρρήματος.

μάλιστα: θετικός: μάλια

συγκριτικός: μᾶλλον (0,5 X 2=1)

β. ὄντες, πορευομένοις, βασιλέα, ὦν, πάντων, θαλάττη, ἔχουσιν, ταῦτα

Να μεταφέρετε τους πιο πάνω κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό.

ὄντες: ὦν

πορευομένοις: πορευομένω

βασιλέα: βασιλέας

ὦν: οὔ

πάντων: παντός

θαλάττη: θαλάτταις

ἔχουσιν: ἐχούσας

ταῦτ(α): τοῦτο (0,5 X 8=4)

3. οἱ πρέσβεις, τὸν χειμῶνα, ἀρχομένου, τὸ βασίλειον, ἔχουσιν, ἀναβῆναι, ἑαυτῶ, οἴκαδε

Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο πάνω τύπους (εἶναι υπογραμμισμένοι στο αδίδακτο κείμενο).

οἱ πρέσβεις: **υποκείμενο στο ὄντες και το ἤκουσαν**

τὸν χειμῶνα: **επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου (αιτιατική του χρόνου)**

ἀρχομένου: **χρονική μετοχή, γενική απόλυτη**

τὸ βασίλειον: **επιθετικός προσδιορισμός στο σφράγισμα**

ἔχουσιν: **επιθετική/αναφορική μετοχή**

ἀναβῆναι: **τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ἐβούλοντο**

ἑαυτῶ: **ἔμμεσο αντικείμενο στο παραδοῦναι**

οἴκαδε: **επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο (0,5 X 8=4)**

4.α. ὅτι πεπραγότες εἶεν παρὰ βασιλέως

Να αναγνωρίσετε την πιο πάνω πρόταση του κειμένου (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, αιτιολόγηση της εκφοράς, συντακτική θέση).

εἶδος: **(δευτερεύουσα) ειδική πρόταση (1 X 1 =1)**

εισαγωγή: **εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι (0.5 X 1=0.5)**

εκφορά: **εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου-πεπραγότες εἶεν (0.5 X 1=0.5)**

αιτιολόγηση της εκφοράς: **το ρήμα της κύριας πρότασης είναι ιστορικού χρόνου-ἔλεγον (1 X 1 =1)**

συντακτική θέση: **αντικείμενο στο ἔλεγον (1 X 1 =1)**

β. ἐπειδὴ Κύρον εἶδον

Να αναγνωρίσετε την πιο πάνω πρόταση (εἶδος)

εἶδος: **(δευτερεύουσα) χρονική/αιτιολογική πρόταση (1 X 1 =1)**

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα αρχαία ελληνικά (Μονάδες 5)

« Άντρες στρατιώτες, νομίζω ότι πρέπει μόνοι να προχωρήσουμε εναντίον των εχθρών», είπε κάποιος από τους στρατηγούς. Οι στρατιώτες αφού τον άκουσαν είπαν ότι είναι έτοιμοι για πόλεμο.

« Ἦνδρες στρατιῶται, νομίζω¹ μόνους (ἡμᾶς) χρῆναι² χωρῆσαι³ ἐπὶ τοὺς πολεμίους⁴», εἶπέ⁵ τις τῶν στρατηγῶν. Οἱ στρατιῶται ἀκούσαντες⁶ αὐτοῦ⁷ εἶπον⁸ ἑτοῖμοι εἶναι⁹ πρὸς πόλεμον¹⁰.

Κάθε λέξη αξιολογείται με 0,25 μονάδες.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (Μονάδες 10)

1. α. Να γράψετε **δύο** στοιχεία της θετικής προσφοράς των σοφιστών στην πρόοδο και την εξέλιξη του ανθρώπινου πνεύματος. (μονάδες 2)

- Ανθρωποκεντρική προσέγγιση των πραγμάτων
- Ανάπτυξη και καλλιέργεια κριτικής σκέψης
- Συμβολή στην πνευματική ανανέωση της εποχής τους/ θεμελιωτές του διαφωτισμού της ελληνικής αρχαιότητας
- Συμβολή στην πρόοδο και ανάπτυξη των επιστημών...

(1 X 2 =2)

β. Να γράψετε και να εξηγήσετε με συντομία τα **δύο** είδη μόρφωσης στα οποία αναφέρεται ο Σωκράτης στο πρώτο διδαγμένο για μετάφραση κείμενο Ι.Α. (α) στη σελίδα 1. (μονάδες 4)

- **ἐπί τέχνη**: η μόρφωση που αποσκοπεί στη δημιουργία επαγγελματιών, ειδικών σε κάποιους τομείς π.χ. γλυπτών, ιατρών, ζωγράφων, αυλητών κλπ
- **ἐπί παιδεία**: η μόρφωση που αποσκοπεί στη βαθύτερη καλλιέργεια του ατόμου και τη δημιουργία ελεύθερου πολίτη

(2 X 2 =4)

¹ ἡγοῦμαι, οἶμαι, οἴμαι, δοκεῖ μοι

² δεῖν

³ ἐλθεῖν, πορεύεσθαι

⁴ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς/ ἐναντίους. Η εχθρική διάθεση δηλώνεται επίσης με: κατά+γενική, ἐς/εἰς +αιτιατική, ἐπί+δοτική, πρὸς+αιτιατική

⁵ ἔλεξέ τις, ἔφη τις

⁶ ἐπεὶ/ὅτε ἤκουσαν

⁷ τούτου

⁸ εἶπαν, ἔλεξαν

⁹ ὅτι εἶεν, εἰσὶν

¹⁰ πρὸς/ εἰς τὸ πολεμεῖν/μάχεσθαι,ὡς ἐς μάχην/πόλεμον, ἐπὶ πολέμῳ

2. τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον

Να αναπτύξετε το νόημα του πιο πάνω αποσπάσματος από το δεύτερο διδαγμένο για μετάφραση κείμενο Ι.Α. (β) στη σελίδα 1 σε 80 περίπου λέξεις. (μονάδες 4)

Θεμέλιο της ευτυχίας είναι η ελευθερία και θεμέλιο της ελευθερίας η γενναιοψυχία. Ευδαιμονία, ελευθερία και ευψυχία είναι αλληλένδετες έννοιες. Ευδαιμονία είναι η ευημερία, η ευζωία. Την ευδαιμονία εξασφαλίζουν οι συνθήκες ελευθερίας, άρα ο Αθηναίος πολίτης είναι συνειδητά γενναίος γιατί ξέρει πως η δυνατή ψυχή, η ανδρεία, η γενναιότητα θα του εξασφαλίσουν την ελευθερία και η ελευθερία την πραγματική ευτυχία.
